

In vogelvlucht

Hip!
Een hele stad
als streetart-
canvas

**Woester
wordt het
nergens**

Landschap vol
dramatiek met
gletsjerkroon

Rotskansel met
wow-effect

Panorama's in
cinemascope

Schoonheid.
uit oeroude
tijden

Nergens
fonkelen
meer
kristallen

Zon,
zand en
vakantie-
plezier

In 30 minuten
van 0 naar
1250 m

Vanuit het
fietszadel oneindige
weidsheid beleven

Take-off naar de
freeride trail

Hanzestad,
koningin van
de fjorden

Bergen

Hardangerfjord

Odda

Rosendal
Allerliefst
kasteeltje

Niet vergeten
om adem te
halen, ook op
de Trollen-
tong, zwevend
in het niets

De woestijn van de
toendra is in ieder jaar-
getijde wonderbaarlijk

Hardangervidda

Pas op,
vasthouden:
haarspeldbochten
zonder eind

Lysefjordveien

Rygnestad

Krachttraining op de
langste klimroute ten
noorden van de Alpen

Rysstad

Sprookjesdal
van het zuiden

Setesdal

Evje

Pareltjes van
houten huizen in
sneeuwwit en rozenrood

Lillesand

Kust van Sorland

Kap Lindesnes
Vuurtorenmuseum
aan de zuidkaap

Nordsjøveien

Geukkig met
de draaisine door
17 tunnels

Flekkefjord

Jæren

Vlak wonderland
voor golfsurfers en
strandlopers

Stad van de rozenschilderingen

Ål

Ultieme
adrenalinekicks

Tijdmachine
naar de
middeleeuwen

Numedal

Futurisme
aan de fjord,
een juweel
van een stad

Oslo

Wonen in
een boomhut

De grootste van de wereld
en bovendien een eyecatcher

Horten

Staaferk Heddal

Telemarkkanaal

Waterweg van
de kust de
bergen in

Vestingstad van Noorwegen

Fredrikstad

Sandefjord

Oldtidsveien

Stad van de
walvisjagers.

Hvaler
Pas op,
vakantieval:
scheren-
schonheid
om rond te
blijven hangen

Grafheuvels en
steencirkels

Haldenkanal

Prima peddelen
in het mooie
merengebied

Barok
at its
best

Risor

Zuid-Noorwegen — door de zee omringd.
We vliegen er overheen, van oost naar
west en van noord naar zuid. Veel fjorden,
veel meren, veel cultuur en veel vakantie!

Van hot naar her

Magische landschappen — hemelbestormende ijsreuzen kijken neer op adembenemende fjorden, scherentuinen omlijsten fraaie stadjes met houten huizen en ongerepte natuur staat zij aan zij in een meer dan rijk cultuurlandschap.

Zwitserland aan zee

Je zit op een klapstoel op het bovendek van een veerboot, benen tegen de vibrerende reling, en kunt nauwelijks geloven wat je in de Hardangerfjord te zien krijgt: ongelooflijk steil rijzen de soms beboste, soms rotsgrijze flanken van de fjord omhoog van de bloemenzee aan de oevers naar het plateau van de Hardangervidda, waar zich over witte gletsjerranden bruisende watervallen met geweldige mantels van waterlevel in de diepte storten. Donkere, schijnbaar bodemloze ravijnen, enorme trogdalen met coulissen van goud en roze, lichtval zo zacht als regenwater. Noorwegen is een eyecatcher en hier kun je er helemaal van genieten, alleen moet je je er niet over verbazen als je na deze, zoals hij vaak wordt genoemd, mooiste vakantiebestemming ter wereld, veel andere vakantiegebieden in Europa al snel te saai vindt.

Krasse contrasten

Een reis rondom de Hardangervidda is een reis door de jaargetijden. Als in de Hardangerfjord de natuur allang is uitgebloeid en het volop naar de zomer ruikt, kun je op Europa's grootste hoogvlakte nog door de sneeuw wandelen. En dat allemaal binnen een half uur. Rijk aan contrasten is ook de reis op de 'weg van de staafkerken' in het cultureel vaak nog middeleeuwse Numedal, dat in de bosrijke Telemark overgaat. Deze 'wieg van de skisport' is gezegend met ontelbare beekjes, rivieren, meren en watervallen en reikt tot aan de kust, waar het Telemarkkanaal uitmondt in zee, een van de meest spectaculaire waterwegen van Europa.

Vestingen beklimmen, op grafheuvels klauteren, maar ook over de schoonheid van de scheren fietsen en ontspannen in een kano rondrijven – dat is de charme van de Zweeds aandoende regio rondom de Oslofjord.

Stedelijke tegenpolen

... van de grandioze natuur. Dat is wat de drie metropolen Oslo, Bergen en Stavanger laten zien, alle drie levendige cultuurcentra van wereldformaat. Terwijl Oslo zich dankzij creatieve architectuur en kunst van een ouderwetse hoofdstad tot een lichtend voorbeeld van een futuristische stad ontwikkeld heeft, presenteert de oliemetropool Stavanger zich juist als kleurrijke streektart-hoofdstad met enerzijds *urban art at its best* en anderzijds schilderachtige oude gebouwen. Dit terwijl Bergen, de 'koningin van de fjorden', uitblinkt met Werelderfgoed en een kosmopolitische sfeer.

Zonnig & zandig

De Riviera aan het Skagerrak is de zonnigste kust van het land en ervoor gemaakt om de hele caleidoscoop van het noordelijke exotische leven aan zee weer te geven. De traditionele kustplaatsjes, allemaal juweeltjes van houtarchitectuur, gelden als de meest mondaine badplaatsen van Noorwegen en het is gewoonweg heerlijk om zomertoerist aan de Sørlandkust te zijn.

'Als de Verenigde Staten het land van God is, werd Noorwegen ten minste door de Heilige Geest verwekt,' – B. Bjørnson

Het mooiste van het mooiste

... het meest ongerepte van het meest ongerepte, het meest dramatische wat je je kunt voorstellen – dat vind je in Ryfylke in het zuidelijke fjordenland, waar zwevende uitkijkpunten honderden meters hoog boven de iriserende groenblauwe fjorden tronen. En waar je 's ochtends op de top staat en geniet van het panorama en het uitzicht in de diepte dat normaliter alleen aan adelaars is voorbehouden, staat je middag misschien wel in het kader van een fantastische fjordentocht, waarbij je het perspectief van een vis leert waarderen.

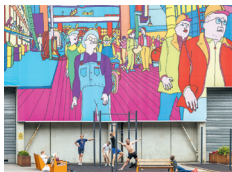
Oslo

Duurzaam en modern — de metropool aan de Oslofjord, een van de kleinste en groenste van Europa, is uniek. Het culturele middelpunt van het koninkrijk heeft zich met avant-garde-architectuur en kunst opnieuw op de kaart gezet.

blz. 17

Tjuvholmen

Deze creatieve wijk in Oslo was lange tijd een vervallen havengebied. Toen mochten vooraanstaande architecten zich hier uitleven om er een super innovatief stadslandschap van te maken.

blz. 24

Museumschier-eiland Bygdøy

Dicht bij het centrum, op het schiereiland, worden de onderzoekdrang en de zeewaardigheid van de Noren, hun tradities en leven door persoonlijke verhalen op indrukwekkende wijze toegelicht.

Van de schans naar beneden en springen!
In de springsimulator van het Holmenkollen skimuseum.

Erin duiken

blz. 25

Operagebouw

Vormgegeven als een drijvende ijsberg werd dit theater in 2008, het jaar van zijn opening, tot wereldcultuurgebouw gekozen – een blikvanger die je beslist moet beklimmen.

blz. 26

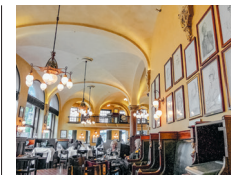
Holmenkollen

Oslo alleen vanaf beneden bekijken kan niet, vooral omdat je comfortabel met de metro naar de wereldberoemde skischans kunt reizen, waarvandaan je het mooiste uitzicht over de stad hebt.

blz. 27

Astrup Fearnley Museum voor moderne kunst

Dit belangrijkste particuliere museum is ook in architectonisch opzicht een juweeltje.

blz. 32

Het Vigeland-park

Een van de meest bezochte bezienswaardigheden in Noorwegen, een monumentaal beeldenpark, laat met meer dan 650 beelden het levenswerk van Gustav Vigeland zien.

blz. 34

Theatercaféen

Deftige ambiance, gemoedelijke sfeer, een goede keuken, met deze ingrediënten worden dromen waar in dit café. Het is een stukje Noorse cultuurgeschiedenis. En een van de laatst bewaard gebleven jugendstil koffiehuisen in Europa.

blz. 38

Fietsen langs de Akerselva

De bijzondere flair van Oslo is de combinatie van cultuur en natuur. Dit ervaar je als je een fietstocht maakt door het 8 km lange milieupark aan de oever van de rivier.

De Schreeuw van Munch is zelfs in de digitale tijdgeest opgenomen.

In Oslo wonen bijna 34% immigranten en hebben de inwoners tolerantie hoog in het vaandel staan.

beleven

Tussen fjord en berg

F

Fel fonkelt de halfronde Oslofjord in de zon. De hemel is onwerkelijk blauw. Daaronder heeft zich een amfitheater van bergen tot 600 m hoog gevormd. En meteen is het gemakkelijk om te geloven dat de kleinste hoofdstad van Scandinavië, die zich nu door moderne architectuur en veel kunst heeft vernieuwd, misschien ook de mooiste is.

Het is in ieder geval de groenste hoofdstad van Europa want met 343 meren bestaat Oslo voor een vierde uit water, voor twee vierde uit bos en parken en slechts een vierde is bebouwd. Ook het geografische centrum ligt in het bos. Direct voor het gemeentehuis ligt de fjord en het zwemplezier begint midden in het centrum van de stad. Bovendien vervult de stad een voorbeeldfunctie op het gebied van milieubescherming en werd daarom in 2019 tot Groene Hoofdstad van Europa gekozen.

Oesloe, zoals de Osloër zegt, is cool, want de stedelingen zijn zowel sportief als levenslustig en na een jarenlange winterslaap is Oslo een van de nieuwe nachtmetropolen van Noord-Europa. De bijzondere mix van natuur en het opzweepende *big city life* zorgt voor de speciale flair van de hoofdstad van Noorwegen.

TER ORIËNTATIE

📍 H9 en kaart 2

visitoslo.com: de officiële website van het toeristenbureau, ook Engels-talig, zeer informatief en gebruikersvriendelijk.

Oslo City App: deze gratis en ook Engelstalige app ging in 2021 door corona offline en het is bij het ter perse gaan van deze uitgave onduidelijk of en wanneer de app weer online staat.

Spotted by Locals: deze app is een leuk alternatief voor de Oslo City App. Locals geven *insider tips* en raden bijzondere adressen aan.

Openbaar vervoer: het centrum van de stad is klein en bijna alle bezienswaardigheden kun je te voet of op de fiets bereiken. Bovendien is het netwerk van openbaar vervoer uiterst wijd vertakt en gemakkelijk te gebruiken dankzij de routeplanner: ruter.no/en. Om het stadsleven nog aantrekkelijker te maken en de uitstoot van uitlaatgassen terug te dringen, worden sinds 2019 auto's steeds meer uit het centrum geweerd.

Planning: 2-3 dagen heb je wel nodig om alle belangrijkste bezienswaardigheden te bekijken.

Steeds langs het water

Zo mooi

Het water kabbelt langs het kiezelstrand en hoog aan de hemel straalt de zon, terwijl een paar stedelingen van de duikplank in het heldere water van de Oslofjord springen. In welke grote stad kan dat nou? Midden in de stad in de zon liggen en vermoeide voeten in het water steken of zelfs gaan zwemmen.

In Oslo kan dat. Om precies te zijn op de fonkelnieuwe **havenboulevard**, die langs de 'chocoladekant' van de stad, het front aan de Oslofjord, loopt en die over ongeveer 4 km (totale lengte: 9 km) enkele van de meest fantastische bezienswaardigheden van de stad verbindt. Trek daarom je gemakkelijkste schoenen aan of huur een City Bike of een e-scooter en plan de rest van de dag niets anders!

Cutting Edge

... is de passende benaming voor **Tjuvholmen** (tjuvholmen.no): het 'eiland van de dieven' (hier werden dieven tot in de 19e eeuw opgehangen) is door een miljardeninvestering en een passie voor hedendaagse kunst toekomstbestendig gemaakt. Ooit een verlopen havengebied, nu een vernieuwend eiland vol perspectief, waar je over houten boardwalks prettig kunt wandelen.

Het middelpunt van dit unieke gebied is het door de Italiaanse toparchitect Renzo Piano ontworpen **Astrup Fearnley Museum** voor moderne kunst (zie blz. 27), met een glazen dak in de vorm van een omgevallen zeil. Maar naast dit architectonische meesterwerk zie je overal beelden en installaties die je doen glimlachen of nadenken. Zoals het beeld *One foot in the grave*. Welke

associaties heb je als recht voor je een reuzensneaker door het dak van de parkeergarage van Tjuvholmen heen breekt?

'Art made accessible' is de slogan van deze wijk. Kunst moet helpen om bestaande denkpatronen te doorbreken, om ruimte te creëren voor inspiratie. Zelfs op het strand achter het museum, waar kunstwerken (o.a. van Louise Bourgeois, Anish Kapoor en Ellsworth Kelly) in het **beeldenpark van Tjuvholmen** je uitnodigen om erop te klimmen. En dat mag! Uitgeput? Gun jezelf een pauze met een tapashapje of een gar-

Houten planken, stalen masten – alles zoals in de haven. Staat hier niet ergens het Astrup Fearnley Museum?

Staafkerken – hemelse schepen voor anker

Buitenaards — stralen warm licht vallen door kleine gaatjes in de planken schuin de hoge ruimte binnen, patronen dansen op de houten zuilen, er speelt een flets licht op de draken, en stutten en spanten in de dakconstructie doen denken aan een ribgewelf.

Binnenin zo'n houten constructie kijk je met verbazing rond en opeens kun je je voorstellen hoeveel indruk deze ruimte gemaakt moet hebben op de vroege christenen in de tijd dat het geloof in de oppergod Odin, de god van de donder Thor, de moeder aller goden Freya en alle andere Germaanse godheden, geesten en demonen nog diep geworteld zat in de mens.

Noorse mythologie in het snijwerk

Logisch was het natuurlijk om de pas bekeerde Noormannen hun oude symboliek te laten behouden en zo het nieuwe geloof geleidelijk te verankeren in de trotse en opstandige nakomelingen van de Vikingen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat overal heidense stijlelementen terug te vinden zijn in de versiering van de staafkerken, die vaak imponeren met bijna wild verstrengelde ranken. Als je dichterbij komt, zie je opeens de verstrengelde lijven van de Midgård-slang, demonische mythische dieren, kronkelend drakengebroid en dreigend ogende drakenkoppen. Er zijn portalen die het leven van Germaanse helden viëren, kaarsenstandaards met hoofden die doen denken aan archaische paalgoden, of zuilen

die zijn ontworpen als eerbetoon aan Odin. Hier is de Edda, het belangrijkste werk van de Oudnoorse literatuur met heroïsche liederen over helden en goden, levend gebleven in het houtsnijwerk, maar ook in de kunst van de smeden, die de portalen sierden met niet zulke christelijk aandoende motieven als draken en bloemornamenten, waarmee de kracht van de oude symbolen wordt bewezen.

Nomen est omen

Het uiterlijk van de staafkerken is ook bijzonder, bestaand uit verticaal staande palen (*stav* = paal), die oprijzen vanaf drempels die rusten op stenen fundamenteën, en zo het rechthoekige midden van de kerk omlijsten en het bovenste zadeldak van het verhoogde centrale deel ondersteunen. Zo'n constructie wordt toepasselijk *stavverk* genoemd, waaruit de term *stavkirke* is ontstaan (in tegenstelling tot *lavverk*, de blokconstructie van seculiere architectuur met horizontaal geplaatste balken).

Maar staafkerken werden ook wel 'hemelse schepen voor anker' genoemd - een poëtische omschrijving, maar zeker niet alleen beeldspraak! Het doordacht schikken van de klembalken, de houten

kozijnen en de andreaskruisen geeft het bouwwerk stabiliteit. Het zijn constructies die je ook ziet in de traditionele scheepsbouw van de Vikingen, en die staafkerken en schepen stormvast maken. Met teer doordrenkte leien van harsrijk larkshout, aan de spanten bevestigd met houten nagels van jeneverbes- en berkenhout, zorgen ervoor dat de daken geen water doorlaten. De pagodevorm van de lage, trapsgewijze daken is niet het product van toeval of een bepaald gevoel voor schoonheid, maar dient ter bescherming tegen regen en sneeuw.

Met uitsterven bedreigd

Ja, ze moeten echt briljant zijn geweest, de timmerlieden in de middeleeuwen, of, in de woorden van de Noorse schilder J.C.C. Dahl: 'Zelden heeft de kunst van het bouwen met hout zich verder ontwikkeld dan nodig was om te komen tot hogere schoonheid en ornamenten, en nog minder vaak zijn dit soort monumenten uit oude tijden tot nu toe bewaard gebleven.' Dit is te lezen in zijn essay over monumenten van een ontwikkelde houten architectuur uit vroeger eeuwen. Toen dit pamflet in 1837 verscheen en belangstelling wekte voor de oude cultuurmonumenten, waren er in het hele land minder dan 100 staafkerken. Dat is een gering aantal gezien het feit dat er in 1350 van de 1200 tot 1500 kerken van het land zo'n 800 tot 1000 als staafkerk waren gebouwd. En allemaal waren ze ook nog eens gezet in de relatief korte tijdspanne vanaf het begin van de kerstening (11e eeuw).

Halverwege de 14e eeuw had de pest een einde gemaakt aan de bouwactiviteiten en toen de bouw 200 jaar later opnieuw begon, werden de nieuwe kerken gebouwd in een andere stijl die was ingegeven door de reformatie. De oude gebouwen raakten in verval, alleen al in de 18e eeuw werden er meer dan

OP ZOEK NAAR STAAFKERKEN

Van de 28 staafkerken die in Noorwegen bewaard zijn gebleven, staan er 11 in het zuiden van het land. Vooral in het Uvdal en het Numedal langs de R 40 (zie blz. 196) staan er veel: 4 alleen al langs de deze weg (**Flesberg, Rollag, Nore, Uvdal**) of 5 als je **Torpo** (zie blz. 195) nabij Geilo meerekent, het begin- en eindpunt van deze staafkerkenroute. In **Oslo** werd de Gol-staafkerk (zie blz. 24) herbouwd, in **Bergen** de Fantoft-staafkerk (zie blz. 169). De kerken van **Eidsborg** (zie blz. 212) en **Heddal** (zie blz. 204) staan in Telemark nabij de E 134, die van **Roldal** (zie blz. 133) op de E 134 bij de Sørjord. **Høyjord** bij Sandefjord is de enige overgebleven staafkerk in Vestfold. Alle staafkerken worden gedetailleerd in woord en beeld weergegeven op stavechurch.com, een website die ook informatie in het Engels geeft. Dan is er nog de website stavkirke.info, verdere informatie staat op visitnorway.nl onder het trefwoord 'staafkerken'.

100 gesloopt en, vanwege de armoede, gebruikt als brandhout. In de 19e eeuw vielen bijna 70 andere kerken ook ten prooi aan de bijl. Een wet uit 1851 vereiste dat elke kerk ten minste 30 procent van de gemeente moest kunnen huisvesten, en dat betekende het einde van meer staafkerken. Slechts 28 zijn er tot vandaag de dag bewaard gebleven, de meeste zijn herhaaldelijk verbouwd. Ongeveer twintig staan nog op hun oorspronkelijke plek, maar de rest is elders herbouwd. ■